

פרשת כי תצא תשע"ז

לא יבא עמוני

רש"י

(ד) לא יבא עמוני - לא ישא ישראלית: (ה) על דבר - על העצה שיעצו אתכם להחטיאכם: בדרך - כשהייתם בטרורף: (ז) לא תדרוש שלומם - מכלל שנאמר (פסוק יז) עמך ישב בקרבך יכול אף זה כן, תלמוד לומר לא תדרוש שלומם: (ח) לא תתעב אדומי - לגמרי ואף על פי שראוי לך לתעבו שיצא בחרב לקראתך: לא תתעב מצרי - מכל וכל אף על פי שזרקו זכוריהם ליאור. מה טעם, שהיו לכם אכסניא בשעת הדחק. לפיכך - (ט) בניס אשר יולדו להם דור שלישי - ושאר האומות מותרין מיד. הא למדת שהמחטיא לאדם קשה לו מן ההורגו, שההורגו הורגו בעולם הזה, והמחטיא מוציא מן העולם הזה ומן העולם הבא, לפיכך אדום שקדמם בחרב לא נתעב וכן מצרים שטבעום, ואלו שהחטיאום נתעבו:

דברים פרק כג

(ד) לא יבא עמוני ומואבי בקהל יקוק גם דור עשירי לא יבא להם בקהל יקוק עד עולם: (ה) על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרם לקללך: (ו) ולא אבה יקוק אלהיך לשמע אל בלעם ויהפך יקוק אלהיך לך את הקללה לברכה כי אהבך יקוק אלהיך: (ז) לא תדרש שלמם וטבתם כל ימיה לעולם: (ח) לא תתעב אדמי כי אחיך הוא לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו: (ט) בניס אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל יקוק:

דברים פרק ב

(א) ונפן ונסע המדברה דרך ים סוף פאשר דבר יקוק אלי ונסב את הר שעיר ימים רבים: (ב) ויאמר יקוק אלי לאמר: (ג) רב לכם סב את החר הזה פנו לכם צפנה: (ד) ואת העם צו לאמר אתם עברים בגבול אחיכם בני עשו הישבים בשעיר וייראו מפכם ונשמרתם מאד: (ה) אל תתגרו בם כי לא אתנו לכם מארצם עד מדרך פך רגל כי ירשה לעשו נתתי את הר שעיר: (ו) אכל תשברו מאתם בכסף ואכלתם וגם מים תכרו מאתם בכסף ושתיתם: (ז) כי יקוק אלהיך ברכך בכל מעשה ידך ודע לכתוב את המדבר הגדל הזה זה ארבעים שנה יקוק אלהיך עמך לא חסרת דבר: (ח) ונעבר מאת אחינו בני עשו הישבים בשעיר מדרך הערבה מאילת ומעצין גבר ס ונפן ונעבר דרך מדבר מואב: (ט) ויאמר יקוק אלי אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה כי לא אתנו לך מארצו ירשה כי לבני לוט נתתי את ער ירשה: (י) האמים לפנים ישבו בה עם גדול ורב ורם כענקים: (יא) רפאים ישבו אף הם כענקים והמאבים קראו להם אמים: (יב) ובשעיר ישבו החרים לפנים ובני עשו יירשו וישמידום מפניהם וישבו תחתם פאשר עשה ישראל לארץ ירשתו אשר נתן יקוק להם: (יג) עתה קמו ועברו לכם את נחל זרד ונעבר את נחל זרד: (יד) והימים אשר הלכנו מקדש ברנע עד אשר עברנו את נחל זרד שלשים ושמנה שנה עד תם כל הדרך אנשי המלחמה מקרב המנה פאשר נשבע יקוק להם: (טו) וגם יד יקוק היתה בם להקים מקרב המנה עד תמם: (טז) ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות מקרב העם: (יז) וידבר יקוק אלי לאמר: (יח) אתה עבר היום את גבול מואב את ער: (יט) וקרבת מול בני עמון אל תצרים ואל תתגר בם כי לא אתנו מארץ בני עמון לך ירשה כי לבני לוט נתתה ירשה: (כ) ארץ רפאים תחשב אף הוא רפאים ישבו בה לפנים והעמנים קראו להם זמזמים: (כא) עם גדול ורב ורם כענקים וישמידם יקוק מפניהם ויירשם וישבו תחתם: (כב) פאשר עשה לבני עשו הישבים בשעיר אשר השמיד את החרי מפניהם ויירשם וישבו תחתם עד היום הזה: (כג) והעוים הישבים בחצרים עד עזה כפתרים היצאים מכפתר השמידם וישבו תחתם: (כד) קומו סעו ועברו את נחל זרד ואת נחל זרד את סיון מלך חשבון האמרי ואת ארצו החל רש והתגר בו מלחמה: (כה) היום הזה אחל תת פחדך ויראתך על פני העמים תחת כל השמים אשר ישמעון שמעך ורגזו וחלו מפניך: (כו) ואשלח מלאכים ממדבר קדמות אל סיון חשבון דברי שלום לאמר: (כז) אעברה בארץ בדרך בדרך אלך לא אשור ומין ושמואל: (כח) אכל בכסף תשברני ואכלתי ומים בכסף תתן לי ושתיתי רק אעברה ברגלי: (כט) פאשר עשו לי בני עשו הישבים בשעיר והמואבים הישבים בער עד אשר אעבר את הירדן אל הארץ אשר יקוק אלהינו נתן לנו: (ל) ולא אבה סיון מלך חשבון העברנו בו כי הקשה יקוק אלהיך את רוחו ואמץ את לבבו למען תתו בידך פיום הזה: (לא) ויאמר יקוק אלי ראה החלתי תת לפניך את סיון ואת ארצו החל רש לרשת את ארצו: (לב) ויצא סיון לקראתנו הוא וכל עמו למלחמה והצח: (לג) ויתנהו יקוק אלהינו לפנינו ונפן ונפן ואת בנו בניו ואת כל עמו: (לד) ונלכד את כל עריו בעת ההוא ונחרם את כל עיר מתם והנשים והסף לא השארו שריד: (לה) רק הבהמה בזזנו לנו ושלל הערים אשר לקדנו: (לו) מערער אשר על שפת נחל זרד והעיר אשר בנחל ועד הגלעד לא היתה קריה אשר שגבה ממנו את הכל נתן יקוק אלהינו לפנינו: (לז) רק אל ארץ בני עמון לא קרבת כל יד נחל יבך וערי החר וכל אשר צוה יקוק אלהינו:

רש"י

(ט) ואל תתגר וגו' - לא אסר להם על מואב אלא מלחמה, אבל מיראים היו אותם ונראים להם כשהם מזויינים, לפיכך כתיב (במדבר כב, ג) ויגר מואב מפני העם שהיו שוללים ובוזזים אותם. אבל בבני עמון נאמר (פסוק יט) ואל תתגר בם, שום גרוי, בשכר צניעות אמם שלא פרסמה על אביה כמו שעשתה הבכירה, שקראה שם בנה, מואב: ער - שם המדינה: (טז-יז) ויהי כאשר תמו וגו'. וידבר ה' אלי וגו' - אבל משלוח המרגלים עד כאן לא נאמר בפרשה (זו), וידבר, אלא ויאמר, ללמדך, שכל ל"ח שנה שהיו ישראל נזופים לא נתיחד עמו הדבור בלשון חבה פנים אל פנים וישב הדעת, ללמדך, שאין השכינה שורה על הנביאים אלא בשביל ישראל: אנשי המלחמה - מבן עשרים שנה היוצאים בצבא: (כ) ארץ רפאים תחשב - ארץ רפאים נחשבת אף היא לפי שהרפאים ישבו בה לפנים, אבל לא זו היא שנתתי לאברהם: (כט) כאשר עשו לי בני עשו - לא לענין לעבור את ארצם אלא לענין מכר אוכל ומים: עד אשר אעבור את הירדן - מוסב על אעברה בארצך:

רשב"ם לדברים פרק ב

(ד) **הישבים בשעיר** - לא אלה הם אותן אדום שיצאו בחרב לקראת ישראל, שהרי באלה כת' כאשר עשו לי בני עשו היושבים בשעיר, אבל אדום לא מכרו כלום וכת' בהם ויט ישראל מעליו. זה פירוש רבינו. אבל לי הצעיר אין נראין דבריו בזה, כי בני עשו היושבים בשעיר הם הם אדום כי לא מצינו להם יישוב כי אם בהר שעיר [ושמם הוזכר] במקומו בכל קריה. ומה שקשה לרבינו כאשר עשו לי בני עשו, אינו עונה כי אם על מה שאמור למעלה אוכל בכסף תשבירני כאשר עשו לי בני עשו שלא לקחנו מאתם שום דבר כי אם במכר כמו שאמור בעניין אתם עברים בגבול אחיכם בני עשו וגוי' אבל אכל תכרו מאתם בכסף ואכלתם וגם מים תכרו מאתם בכסף ושתייתם, וכן עשיתם כמו שצוה הק' כמו שני' כאשר עשו לי בני עשו, דרך סיבתם את הר שעיר שלח משה אל מלך אדום להניחם לעבר דרך ארצו אל ארץ ישראל, ולדבר הזה לא שמע אליהם שלא רצה שיכנסו כלם יחד בארצו פן ישחיתו את הארץ ולפיכך ויצא אדום לקראתו בעם כבד וביד חזקה ולפיכך ויט ישראל מעליו. אבל מכל מקום היו קונים משלהם דרך הליכתם ממה שהיו צריכים. וזהו האמת והישר: (כט) **והמואבים היושבים בער** - אבל בשאר מואבים כת' בהן אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים. וכן [בני עשו] היושבים בשעיר, כמו שפירשתי למעלה אבל בני עשו הקרויים אדום יצאו לקראתכם בחרב ויט ישראל מעליו ויסובו את הר שעיר ימים רבים:

שפת אמת לפרשת כי תצא [שנה תרל"ה]

לא יבא עמוני כו' ע"ד אשר לא קדמו כו' ואשר שכר עליך כו'. קשה חיבור ב' הטעמים שכיון שרצו לקללם. מה זה לחשוב על שלא יצאו בלחם ומים כו'. וברש"י ז"ל שגדול המחטיאו כו'. וביאור הענין כי בניי נבראו לתקן כל הנבראים ולהטות כל האומות ג"כ להקב"ה כמו שיהי' בימות המשיח במהרה בימינו אמן. ולכן כל האומות צריכין לבקש איזה קירבות לבניי. ומצד עצם שלהם הם מתנגדים לבניי ואיך יוכלו להתדבק בהם. ונאמר באדום כי אחיך הוא ובמצרי גר היית בארצו וכ"ז לבקש להם צד התקרבות ועמון ומואב אם היו מקדימין בלחם ומים. פי' שהיו מבטלים עצמם לבניי. הי' להם מצד זה קצת אחיזה. וכיון שלא קידמו הרגישו כי אין להם שום התדבקות וממילא הוצרכו לבקש עצות לאבד ח"ו בניי. וממילא גרמו קילקול לבניי כי בניי הם עיקר הבריאה ולכן בגודל רשעתם מרגישין גם בניי. ואף שכל האומות רשעים הם. רק מצד שנמצא בכולם קצת ביטול לבניי ואינם מתנגדים מכל וכל ולכן דור שלישי יבא להם כו'. ממילא אין יכולין להרע במעשיהם לבניי. אך הם שאין להם התקרבות כלל מצד זה יכולין להחטיא אותנו כנ"ל. ולכן כל הטעמים עולין בגדר א' כנ"ל: